

Živé námestie

Zisťovanie názorov a skúseností s územím Kamenného námestia a Námestia SNP v Bratislave

Vypracovala: Veronika Prachárová (Inštitút SGI)

Kódovanie: Juraj Hurný, Veronika Prachárová, Martin Brezina

Vydal: Aliancia Stará Tržnica – občianske združenie

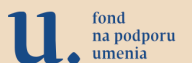
Rok vydania: 2018

Licencia: Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported (CC BY-NC-SA 3.0)

Projekt Živé námestie je spoločným výstupom projektu Shared Cities: Creative Momentum, spolufinancovaného z programu Európskej únie Kreatívna Európa, a Národného projektu Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti: Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík, operačný program Efektívna verejná správa, podporeného z Európskeho sociálneho fondu.

Shared Cities: Creative Momentum je európskou kultúrnou platformou, ktorá adresuje aktuálne výzvy európskych miest. SCCM je spoločným projektom partnerov Goethe-Institut (DE), Česká centra (CZ), reSITE (CZ), Vysoká škola výtvarných umení (SK), Association of Belgrade Architects (RS), Hungarian Contemporary Architecture Centre – KÉK (HU), Katowice City of Gardens (PL), KUNSTrePUBLIK (DE), Mindspace (HU), Aliancia Stará Tržnica (SK), Res Publica – Cities Magazine (PL). Spolufinancované z programu Európskej únie Kreatívna Európa.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Ako vnímame priestor Kamenného námestia a Námestia SNP? – Výsledky dotazníkového prieskumu

V apríli 2017 Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti (ďalej len „ÚSV ROS“) spustil trojročný národný projekt s názvom Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík. Tento projekt financovaný z prostriedkov operačného programu Efektívna verejná správa má za cieľ navrhovať kroky a zavádzať riešenia, zamerané na **podporu participatívnej tvorby verejných politík na národnej, regionálnej, mikroregionálnej a lokálnej úrovni** (Ministerstvo vnútra 2017).

Pilotná schéma participatívnej tvorby verejných politík predstavuje praktickú časť projektu, pričom zastrešuje až dvanásť pilotných projektov uskutočňovaných v celej SR.¹ Jedným z nich je aj pilotný projekt „**Využívanie verejných priestorov a plôch na lokálnej úrovni**“, ktorý sa uskutočňuje v spolupráci partnerov ÚSV ROS, Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť (SGI), Aliancia Stará tržnica a hlavné mesto Bratislava.²

Zámerom pilotného projektu je príprava podkladov na verejnú súťaž ku Kamennému námestiu a Námestiu SNP, ktoré vychádzajú z **participatívnych procesov**. Participácia rôznych aktérov pri diskusii o zmenách verejného priestoru totiž predstavuje **nevyhnutný základ demokratického procesu** jeho tvorby a je zároveň predpokladom lepšieho prijímania riešení navrhovaných odbornou verejnosťou. Inými slovami, ak je proces participácie dobre zvládnutý, jeho výsledkom je kvalitnejší výstup, ktorý prijíma väčšina aktérov (užívateľov priestoru). Takýto výstup nie je exkluzívny, ale naopak, má inkluzívne prvky a okrem iného zvyšuje predpoklad politického prijatia zo strany vedenia mesta a zastupiteľstva. Zároveň, dobre nastavený participačný proces neznamená, že sú plošne uplatňované jednotné postupy, ale naopak, ich využitie je posudzované jednotlivo s ohľadom na existujúcu situáciu.

Na základe absolvovaného participatívneho procesu boli v rámci projektu postupne získavané informácie, ktoré budú prenesené do pripravovaného zadania súťaže, pričom zapojení aktéri majú byť zahrnutí aj do prípravy finálneho výstupu. Pre čo najkvalitnejšie zachytenie názoru verejnosti, prebiehal zber dát prostredníctvom viacerých podaktivít ako napríklad pološtruktúrované rozhovory a osobné stretnutia s aktérmi, ankety, stretnutia nad mapou a pod. Jednou z aktivít bol aj **dotazníkový prieskum**, ktorého najzásadnejšie výsledky sú predstavené v tejto analýze.

---

¹ Projekty boli do pilotnej schémy vybrané na základe samostatnej výzvy k predkladaniu projektov ÚSV ROS, realizovanej ešte v novembri 2015 (Ministerstvo vnútra 2017).

² Pilotný projekt bol rovnako ako všetky ostatné založený na memorande o spolupráci medzi ÚSV ROS, subjektom verejnej správy (Hlavné mesto Bratislava) a konkrétnou mimovládou organizáciou (Inštitút SGI).

Prvá časť sa venuje metodológii, pričom sa zvyrazňuje, že dotazník týkajúci sa Kamenného námestia a Námestia SNP vyplnilo v období júl-október až 1087 respondentov. V druhej časti sú uvedené základné informácie o opýtaných, ako pohlavie, miesto bydliska, či veková kategória. Rovnako sa rozoberá aj to, ako často, akým spôsobom a za akým účelom sa respondenti dostávajú na územie Kamenného námestia a Námestia SNP. Následne sa tretia časť venuje tomu, aký majú respondenti názor na námestia z pohľadu bezpečnosti, čistoty a poriadku či dostupnosti. Odpovede na škále - súhlasím, skôr súhlasím, skôr nesúhlasím, či nesúhlasím - pritom umožnili spraviť aj analyticky zaujímavé porovnania medzi námestiami. V piatej najrozsiahlejšej časti sú podrobne rozobrané názory respondentov jednotlivo na Kamenné námestie a Námestie SNP prostredníctvom troch otvorených otázok:

- Čo vám najviac vyhovuje?
- Čo vám chýba?
- Čo vám vadí a čo by ste odstránili?

Pri odpovediach respondentov na tieto otázky sa muselo pristúpiť k ich kódovaniu, t.j. zlúčeniu obsahovo rovnakých odpovedí. Výsledkom je pomerne presné zachytenie názoru verejnosti na hlavné nedostatky, ale aj pozitívne stránky oboch námestí. Záverečná časť ponúka prehľad najzásadnejších zistení dotazníkového prieskumu aj s ohľadom na odlišné výsledky skúmaných území.

1 Metodológia

V mesiacoch júl až október 2017 reagovalo na prieskum týkajúci sa Kamenného námestia a Námestia SNP celkom **1087 osôb**. Dotazníkový zber dát bol uskutočnený dvoma spôsobmi. Primárne išlo o získavanie odpovedí prostredníctvom voľne dostupného **online formulára**. Ten bol zverejnený na facebookovej stránke Inštitútu SGI a stránke Starej Tržnice, ako aj v newsletteri M_P_BA. Využitím nástrojov, ktoré ponúkajú sociálne siete, bolo možné zacieliť na konkrétne demografické skupiny ľudí, čím sa podarilo pracovať aj s reprezentatívnosťou vzorky. Odpovede boli získané aj **formou priameho oslovenia respondentov** počas náučných prechádzok priestorom oboch námestí. Dotazník, sa žiadnym spôsobom neodlišoval od verzie, ktorá bola dostupná na internete. Dokopy sa touto formou podarilo vyzbierať takmer 15 % z celkového počtu dotazníkov, pričom boli získané aj odpovede od respondentov, ktorí zvyčajne nepoužívajú internet, resp. nenavštevujú sociálne siete (65+).

Dotazník bol štruktúrovaný tak, že obsahoval uzavreté, ako aj otvorené otázky. Respondenti mali najskôr uviesť svoje **demografické údaje** umožňujúce neskoršie priradenie a analyzovanie názorov a preferencií podľa veku či pohlavia respondenta. Potom boli prostredníctvom uzavretých otázok (t.j. s výberom odpovedí) zisťované **základné informácie** o tom, ako často, za akých okolností a akým spôsobom sa opýtaní dostávajú na skúmané námestia a ako dané územia vnímajú. Pri otázkach smerujúcich na subjektívne vnímanie Kamenného námestia a Námestia SNP sa dotazník zameral na bezpečnosť, čistotu a poriadok, dostupnosť, či bezproblémovosť pohybu. Respondenti mali možnosť reagovať na vybrané tvrdenia na Likertovej škále 1-4, a to súhlasím, skôr súhlasím, skôr nesúhlasím, či nesúhlasím (pre viac informácií viď box č. 1).

Box č. 1: Stanovenie Likertovej škály

Optimálny počet možných reakcií pri využití Likertovej škály neexistuje, pričom do veľkej miery závisí od obsahu otázky, či od plánovanej vzorky respondentov (Kieruj & Moors 2010). K odstráneniu neutrálnej pozície sa odporúča pristúpiť z viacerých dôvodov. Existuje tendencia respondentov sa skryť v neutrálnej pozícii, a to aj disproporčne v porovnaní s inými odpoveďami (Kalton, Roberts, & Holt 1980, Schuman & Kalton 1985, Bishop 1987, Si & Cullen 1998). Navyše sa ukázalo, že nárast je konštantný bez ohľadu na náročnosť otázky (Schuman & Kalton 1985). Rovnako dochádza k situáciám, že pri otázke, kde potrebujú opýtaní pred označením svojej odpovede zvážiť viacero faktorov, si uľahčia rozhodovanie a zaškrtnú neutrálnu pozíciu. Každopádne, pri otázke, či zaradiť aj neutrálnu pozíciu je najdôležitejšie zhodnotenie, či bude pravdepodobne slúžiť len ako vyhnutie sa odpovedi (na jednej alebo druhej strane názorového spektra), alebo či je skutočne nevyhnutná pre presné zachytenie postojov respondentov (O'Muircheartaigh, Krosnick & Helic, 2000). V prípade tohto výskumu išlo o nevyhnutnosť zachytiť názor prikláňajúci sa k jednej alebo druhej strane, pričom respondenti dostali možnosť zvolenia si miernejšej odpovede („skôr“).

V poslednej časti s otvorenými otázkami (pre viac informácií vid' box č. 2) boli respondenti opätovne dopytovaní na ich **názor a pocity ohľadom námestí**, s tým, že cieľom bolo ale podrobnejšie zistiť: a) čo im na jednotlivých námestiach vyhovuje, b) čo im tam chýba a c) čo by odstránili. Otázky smerovali na každé námestie samostatne.

Box č. 2: Otvorené otázky a kódovanie

Otvorené otázky umožňujú respondentom bez akýchkoľvek obmedzení vyjadriť ich názor, čo je jednoznačne pozitívne pre kvalitnejšie zachytenie ich postoja, no zároveň to sťažuje následnú analýzu. Preto sa pri spracovávaní zozbieraných dát muselo pristúpiť k **zlúčeniu obsahovo rovnakých odpovedí** pod jednu významovú kategóriu a k **následnému kódovaniu zozbieraných dát**. Napríklad, v prípade otázky „Čo vám na Kamennom námestí najviac vyhovuje?“ boli zvolené nasledujúce možnosti:

1. Cyklovybavenosť (cyklopruhy, cyklostojany)
2. Parkovanie
3. Nákupné možnosti
4. Centrálna poloha
5. Nič
6. Dopravný uzol
7. Gastro možnosti
8. Kultúra
9. Miesto stretávania
10. Strom + okolie stromu
11. Architektúra, budovy, genius loci
12. Občianska vybavenosť
13. Voľnosť priestoru a nezastavanosť

Pri takto nastavených odpovediach bolo možné pri práci výskumníka jasne zaradiť odpovede ako „centrum“ a „centrálna lokácia“ k možnosti č. 4, čím sa následne uľahčilo spracovávanie zozbieraných dát pre účely tejto analýzy.

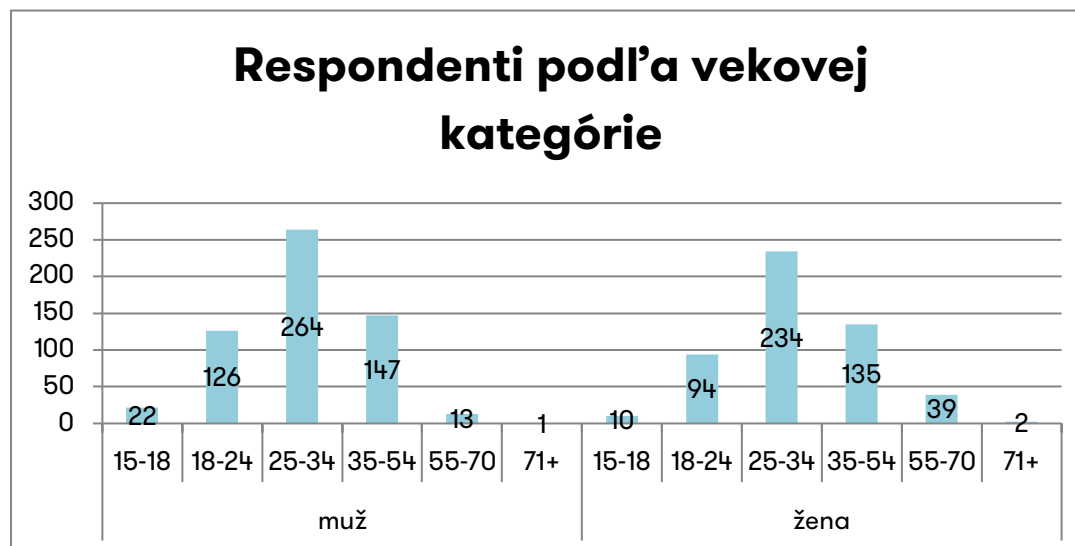
Je potrebné zdôrazniť, že uskutočnenie dotazníkového zberu dát má hneď niekoľko nezanedbateľných výhod. Pri kvalitnom vypracovaní dotazníkov napríklad umožňujú **identifikovať existujúce trendy v rámci skúmanej vzorky respondentov** (Kendall 2008). Navyše, dotazníky sú zvyčajne vnímané ako jeden z viac objektívnych výskumných postupov na zber dát, nakoľko vychádzajú z väčších vzoriek respondentov (Oppenheim 1992). Stále je však potrebné brať do úvahy, že výsledky môžu byť skreslené následkom viacerých faktorov, ako chybné vyhotovenie dotazníka, chyby pri zbere dát, chýbajúce odpovede, predpojaté znenie dotazníka, nepochopenie otázok, či chyby pri kódovaní, spracovaní a interpretácii výsledkov (Oppenheim 1992). Dotazník slúžiaci na zber informácií o postojoch verejnosti voči Kamennému námestiu a Námestiu SNP, bol pred distribúciou

respondentom opakovane testovaný pilotážou a upravovaný, čím sa znížila pravdepodobnosť existencie vymenovaných rizík.

2 Základné informácie k rozhovorom a respondentom

Nakoľko 53 % respondentov tvorili muži a 47 % ženy, možno tvrdiť, že dotazník riadne odzrkadľuje názory oboch pohlaví. Je však potrebné dodať, že až **takmer polovica opýtaných mužov, ako aj žien, bola vo vekovej kategórii od 25 do 34 rokov** a 26 % v kategórii 35-54 rokov (viď graf č. 1).³

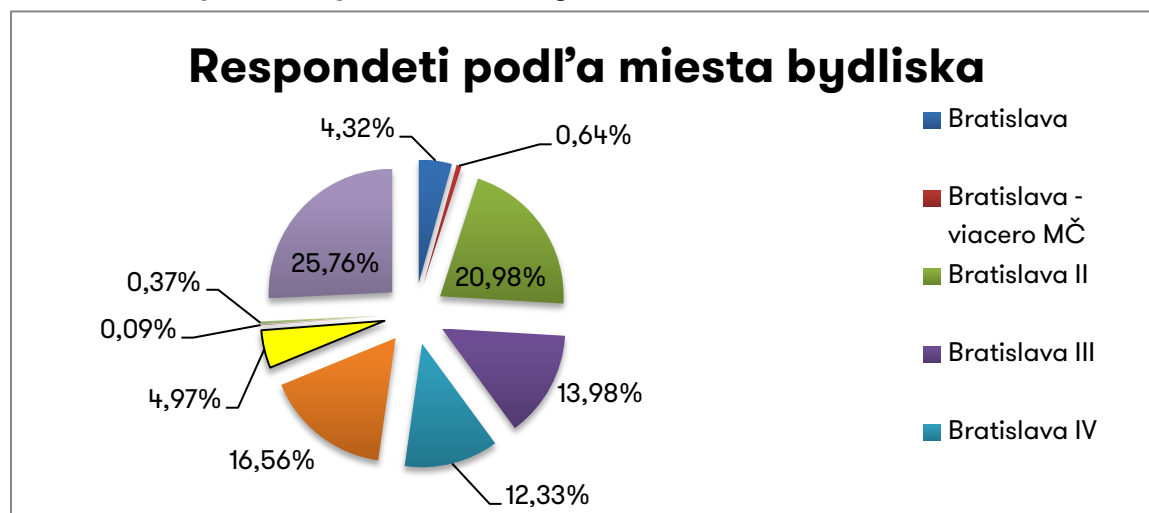
Graf č. 1: Respondenti a respondentky podľa vekovej kategórie

Zdroj: Autori

Viac ako štvrtina respondentov uviedla ako miesto bydliska **okres Bratislava I** a približne pätina uviedla Bratislava II a Bratislava V (viď graf č. 2). Väčšina opýtaných pritom žije v Bratislave **celý život, resp. viac ako 16 rokov** a približne 16 % býva v hlavnom meste 1 až 5 rokov.

Graf č. 2: Respondenti podľa miesta bydliska

Zdroj: Autori

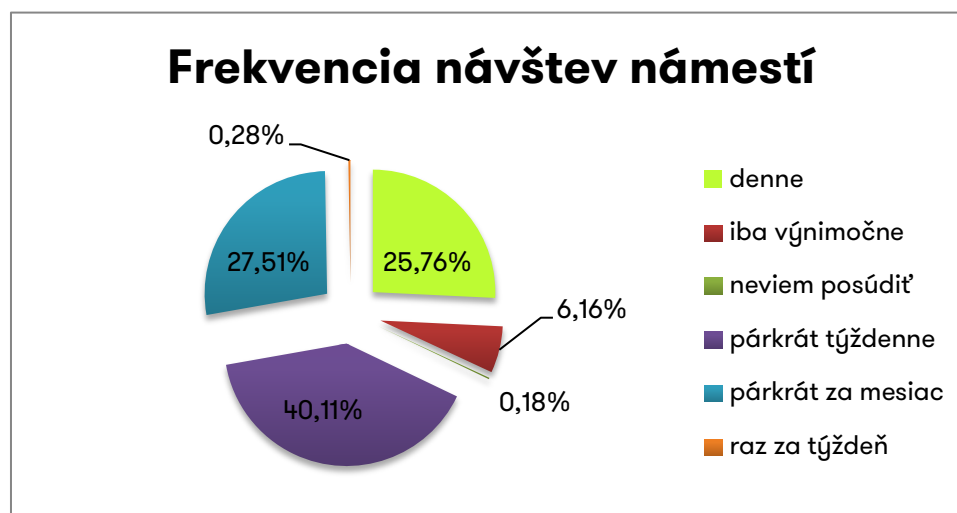
³ Aj pri mužoch aj pri ženách tvorilo túto kategóriu až 46 % respondentov.

Pri skúmaní názorov verejnosti na námestia je veľmi dôležité získať nielen základné údaje o respondentoch, ale aj **doplňujúce informácie o ich návštevách námestí**. Napríklad o tom, ako často, akým spôsobom a za akým účelom sa na ich územie dostávajú.

Uvedené informácie totiž sami o sebe prinášajú veľmi dôležitý náhľad do charakteru plôch. Navyše **dotvárajú aj kontext**, v akom možno na ďalšie odpovede a hodnotenia respondentov nazerať. Dá sa napríklad predpokladať, že ľudia preferujúci jazdu autom majú iné preferencie ako cyklisti. Inými slovami, ak sa dostávajú respondenti na námestia autom, budú pravdepodobne klásť dôraz na dostatok parkovacích miest, zatiaľ čo, ak sa dopravujú bicyklom, zamerajú sa asi skôr na existenciu cyklotrás. Obdobne, ak respondenti navštevujú námestia kvôli zábave pravdepodobne budú mať iné potreby ako ľudia, čo tam chodia za prácou alebo tam bývajú. O odlišnostiach v preferenciách každodenných návštevníkoch a ľudí, čo na námestia chodia len raz za mesiac, ani nehovoriac.⁴

Pri odhade frekvencie návštev Kamenného námestia alebo Námestia SNP najviac, **viac ako 40 %, respondentov uviedlo, že tam chodia párkrát týždenne**, takmer 30 % párkrát za mesiac a štvrtina denne (viď graf č. 3). Pri opýtaných, ktorí uviedli, že sa na námestia chodia párkrát za týždeň išlo najmä o obyvateľov okresu Bratislava I a Bratislava II a pri denných návštevníkoch sa takmer v polovici prípadov neprekvapivo jednalo o obyvateľov okresu Bratislava I.

Graf č. 3: Respondenti podľa frekvencie návštev Kamenného námestia alebo Námestia SNP

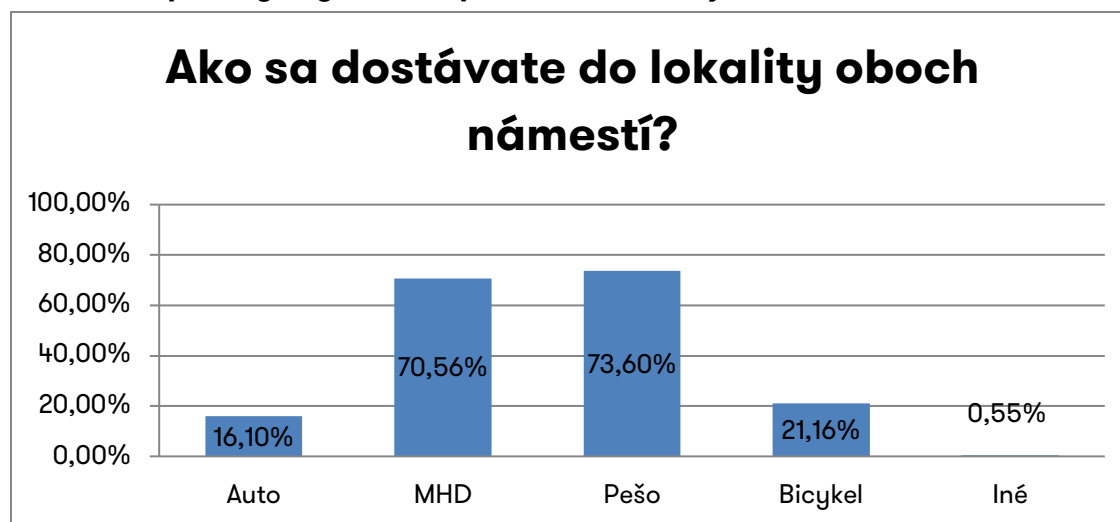
Zdroj: Autori

⁴ V tejto súvislosti je však potrebné zdôrazniť, že určite **netreba vyhodnocovať preferencie opýtaných len podľa týchto odpovedí**. Môže totiž nastať napríklad situácia, že hoci by sa opýtaní mohli chcieť dostať na námestie autom, či bicyklom, existujúca nevyhovujúca infraštruktúra im to nedovoľuje, a preto ju môžu kritizovať. Alebo inak, hoci aj respondent uviedol, že chodí na námestie autom, chcel by chodiť bicyklom, a preto kritizuje cyklotrasu.

Pri otázke, akým spôsobom sa dostávajú respondenti na námestia, mali možnosť výberu z viacerých odpovedí, a to autom, mestskou hromadnou dopravou, pešo, bicyklom, či inak. Najviac respondentov, až **vyše 70 %**, uviedlo, že sa na námestia dostávajú **pešo alebo mestskou hromadnou dopravou** (viď graf č. 4). Iba približne pätina sa do lokality dopravuje bicyklom a 16 % autom.

Graf č. 4: Spôsoby akými sa respondenti dostávajú na námestia⁵

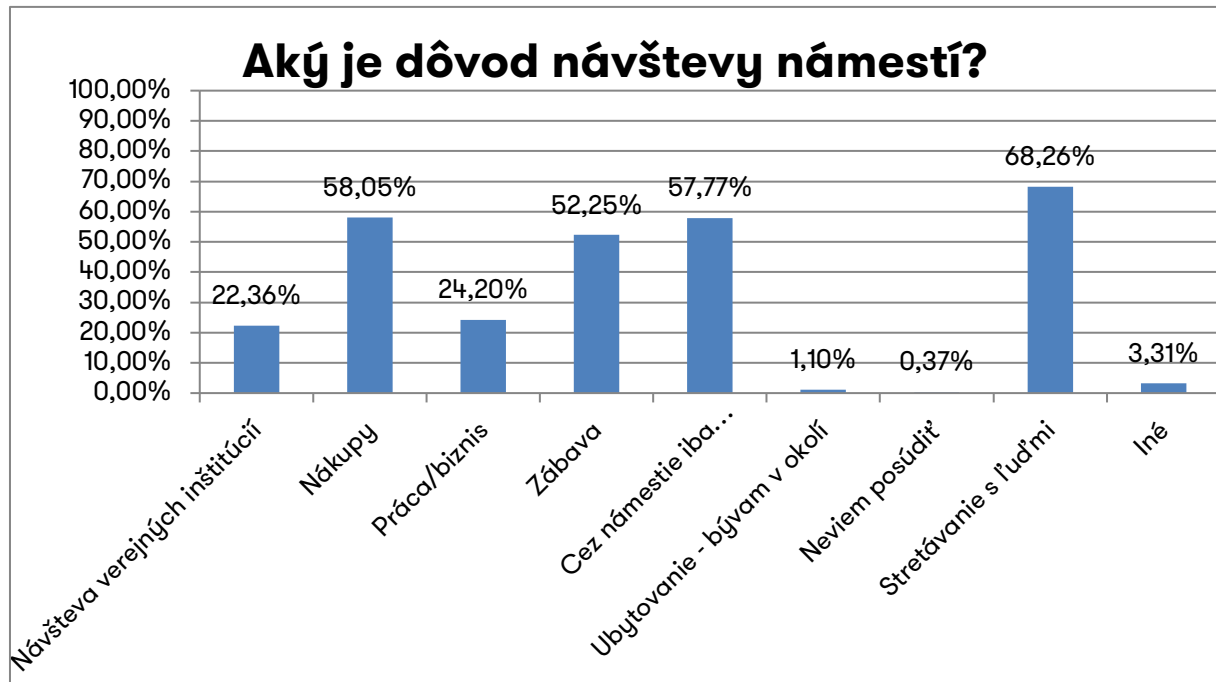
Zdroj: Autori

V dotazníku sa prostredníctvom uzavretej otázky taktiež zisťovalo, za akým účelom navštevujú opýtaní Kamenné námestie a Námestie SNP. Respondenti mali pritom možnosť označiť viacero odpovedí, a to návšteva verejných inštitúcií, nákupy, práca/biznis, zábava, prechádzanie námestím, ubytovanie, stretávanie sa s ľuďmi, iné a neviem posúdiť.

Najviac, až **takmer 70 % opýtaných pri svojej odpovedi uviedlo, že sa na námestia chodia stretávať s ľuďmi** (viď graf č. 5). Túto možnosť najčastejšie označili ako muži (375; 65 % všetkých mužov), tak aj ženy (367; 71 % všetkých žien), akurát pri mužoch išlo najmä o vekové kategórie 25-34 a 18-24 a pri ženách o 25-34 a 35-54 (viď tabuľku č. 1).

⁵ V grafoch č. 4 a č. 5, ako aj v tabuľkách č. 1 a č. 2 sa z dôvodu možnosti označovania viacerých odpovedí nepracuje s maximom ako so 100 %, ale s každou kategóriou zvlášť. Preto tento súčet je vyšší než 100 %. Aplikácia takejto metódy zobrazovania lepšie poukazuje na rozdiely medzi jednotlivými kategóriami a následne slúži aj jednoduchšej interpretácii nadväzujúcich výsledkov.

Graf č. 5: Dôvody návštev námestí

Zdroj: Autori

Následne, **skoro 60 % opýtaných uviedlo, že tam chodia kvôli nákupným možnostiam alebo tade len prechádzajú**. Zaujímavosťou je, že pre ženy bola po stretávaní sa s ľuďmi druhá najčastejšia odpoveď nákupy (340; 66 % zo všetkých žien) a pri mužoch, že námestiami iba prechádzajú (361; 63 % všetkých mužov).

Viac ako polovica respondentov zaškrtila, že do lokalít námestí chodia za zábavou. Uviedlo to približne 55 % mužov (316) a takmer polovica žien (252).

Tabuľka č. 1: Účel návštevy námestí podľa pohlavia respondenta

Účel návštevy	Muži	Ženy
Návšteva verejných inštitúcií	20 %	25 %
Nákupy	51 %	66 %
Práca/biznis	25 %	23 %
Zábava	55 %	49 %
Cez námestie iba prechádzam/cestujem	63 %	52 %
Ubytovanie - bývam v okolí	0 %	2 %
Nevieť posúdiť	1 %	0 %
Stretávanie s ľuďmi	65 %	71 %
Iné	3 %	4 %

Zdroj: Autori

Ak sa pozrieme na dôvody návštev námestí z pohľadu toho, **ako často tam opýtaní chodia, nezaznamenáme, so zjavnou výnimkou dôvodu - práca/biznis, veľké odlišnosti.**

V prípade respondentov, ktorí chodia na námestia párkrát za týždeň sa ukázal ako **najčastejší dôvod stretávanie sa s ľuďmi (72 %)**, približne 60 % uviedlo nákupy a že cez námestia iba prechádzajú a viac ako polovica zábavu.

Opýtaní uvádzajúci, že sa na Kamenné námestie a Námestie SNP dostanú len párkrát za mesiac v 70% prípadov tak robia, kvôli stretávaniu sa s ľuďmi a približne 60 % kvôli zábave, že tade len prechádzajú alebo tam nakupujú.

Respondenti, ktorí chodia na námestia denne, najčastejšie ako svoje dôvody uviedli stretávanie sa s ľuďmi (65 %), približne 60 % nákupy a polovica respondentov, že cez ne iba prechádzajú, zábavu a prácu/biznis (pre ďalšie informácie vid' tabuľku č. 2).

Tabuľka č. 2: Najčastejší účel návštevy námestí respondentov⁶ podľa frekvencie návštev

Frekvencia návštev	N ⁷	Stretávanie s ľuďmi	Podiel z frekvencie návštev	Nákupy	Podiel z frekvencie návštev	Cez námestie iba prechádzam/cestujem	Podiel z frekvencie návštev
denne	280	183	65 %	162	58 %	149	53 %
iba výnimočne	67	33	49 %	30	45 %	46	69 %
neviem posúdiť	2	1	50 %	2	100 %	2	100 %
párkrát týždenne	436	316	72 %	266	61 %	261	60 %
párkrát za mesiac	299	206	69 %	169	57 %	170	57 %
raz za týždeň	3	3	100 %	2	67 %	0	0 %

Zdroj: Autori

Zaujímavosťou je, že **najčastejším respondentom** v rámci dotazníkového prieskumu bol muž vo vekovej kategórii 25-34 rokov z okresu Bratislava II s vysokoškolským vzdelaním

⁶ Vid' graf č. 5.

⁷ Počet respondentov podľa frekvencie návštev.

navštevujúci námestia párkrát do týždňa a žena vo vekovej kategórii 25-34 rokov z okresu Bratislava I s vysokoškolským titulom, ktorá navštevuje námestia na dennej báze.

3 Vnímanie námestí

V prvej časti dotazníka venujúcej sa názoru respondentov na Kamenné námestie a Námestie SNP mali na škále 1-4 vyjadriť mieru stotožnenia sa s výrokom, kedy 1 predstavovala súhlas s výrokom a 4 nesúhlas (pre podrobnejší opis vid' box č. 3). Cieľom bolo získať reakcie na oblasti ako bezpečnosť, čistota a poriadok, či dostupnosť. **Najvýraznejšie odlišnosti medzi skúmanými námestiami boli pri dopytovaní sa na poriadok a čistotu a na bezpečnosť.**

Box č. 3: Škála odpovedí

1 → súhlasím
2 → skôr súhlasím
3 → skôr nesúhlasím
4 → nesúhlasím

Ako sa ukázalo **pri Kamennom námestí viac ako 90 % respondentov uviedlo, že nesúhlasia alebo skôr nesúhlasia s výrokom, že na tomto námestí je čisto a poriadok**, zatiaľ čo pri Námestí SNP to takto vnímalo menej ako 60 % respondentov (vid' tabuľku č. 3). Navyše, viac ako polovica respondentov sa v dotazníku priamo vyjadrila, že nesúhlasia s tým, že by bolo na Kamennom námestí čisto a poriadok. Pri Námestí SNP mala tieto pocity ani nie pätina opýtaných.

Tabuľka č. 3: Čistota a poriadok

Miera stotožnenia sa s výrokom	Na Kamennom námestí je čisto a poriadok.	Na Námestí SNP je čisto a poriadok.
1 úplne súhlasím	1.39%	4.67%
2 skôr súhlasím	7.04%	37.35%
3 skôr nesúhlasím	37.07%	40.34%
4 úplne nesúhlasím	54.49%	17.65%

Zdroj: Autori

Zaujímavou bola aj skutočnosť, že pri **Kamennom námestí iba menej ako polovica respondentov súhlasila alebo skôr súhlasila s výrokom, že sa tam cítia bezpečne**, zatiaľ čo pri Námestí SNP to tak vyhodnotilo viac ako 80 % opýtaných (vid' tabuľku č. 4). Pri

Námestí SNP dokonca viac ako štvrtina respondentov jasne uviedla, že sa tam cítia bezpečne.

Tabuľka č. 4: Bezpečnosť

Miera stotožnenia sa s výrokom	Na Kamennom námestí sa cítim bezpečne.	Na Námestí SNP sa cítim bezpečne.
1 úplne súhlasím	11.92%	25.93%
2 skôr súhlasím	35.77%	54.20%
3 skôr nesúhlasím	39.93%	16.88%
4 úplne nesúhlasím	12.38%	2.99%

Zdroj: Autori

Dotazník sa venoval aj vnímaniu námestí z pohľadu generačnej príslušnosti respondenta, kde sa tiež pomerne prekvapujúco ukázali odlišnosti medzi skúmanými územiaми. Až **61 % opýtaných vnímali Námestie SNP ako pre ich generáciu vhodné alebo skôr vhodné**, zatiaľ čo pri Kamennom námestí zastávalo tento názor len niečo vyše tretiny respondentov (viď tabuľku č. 5). Navyše až 30 % priamo uviedlo, že nesúhlasia s výrokom, že by bolo Kamenné námestie vhodné pre ľudí ich generácie.

Tabuľka č. 5: Vhodnosť námestia z pohľadu generácie respondenta

Miera stotožnenia sa s výrokom	Kamenné námestie je vhodné pre ľudí mojej generácie.	Námestie SNP je vhodné pre ľudí mojej generácie.
1 úplne súhlasím	9.88%	18.70%
2 skôr súhlasím	25.54%	42.20%
3 skôr nesúhlasím	34.48%	25.47%
4 úplne nesúhlasím	30.10%	13.63%

Zdroj: Autori

Ďalšie reakcie, síce nie až tak výrazne, ale predsa, poukázali na odlišné vnímanie oboch skúmaných námestí. To naznačuje, že napriek tesnej blízkosti oboch námestí, nie sú chápané ako jednotné verejné priestranstvo.

Najviac respondentov, a to **vyše polovica, uviedla, že vníma Námestia SNP ako ľahko dostupné**, takmer polovica respondentov sa tam cíti skôr dobre a približne 40 % z nich

považuje pohyb po námestí skôr za jednoduchý a bezproblémový. Na druhej strane však takmer 40 % opýtaných malo pocit, že na Námestí SNP skôr nenájdu všetko čo potrebujú.

Celkovo dosiahlo Kamenné námestie horšie výsledky. Pri tomto priestranstve, síce rovnako ako pri Námestí SNP, najviac opýtaných - vyše 50 % - uviedlo, že ho vnímajú ako ľahko dostupné, na druhej strane však až **takmer 40 % poukázalo na to, že sa tam skôr necítia dobre a skôr tam nenájdu všetko**, čo potrebujú. Viac ako 35 % ďalej uviedlo, že skôr nesúhlasia s tým, že by bol pohyb po Kamennom námestí jednoduchý a bezproblémový.

V ďalšej časti budú názory na námestia rozobrané ešte podrobnejšie, a to z pohľadu toho čo respondentom na nich najviac vyhovuje, čo im chýba a čo im vadí, resp. čo by odstránili. Na otázky zodpovedali jednotlivo najskôr pre Kamenné námestie a potom pre Námestie SNP.⁸

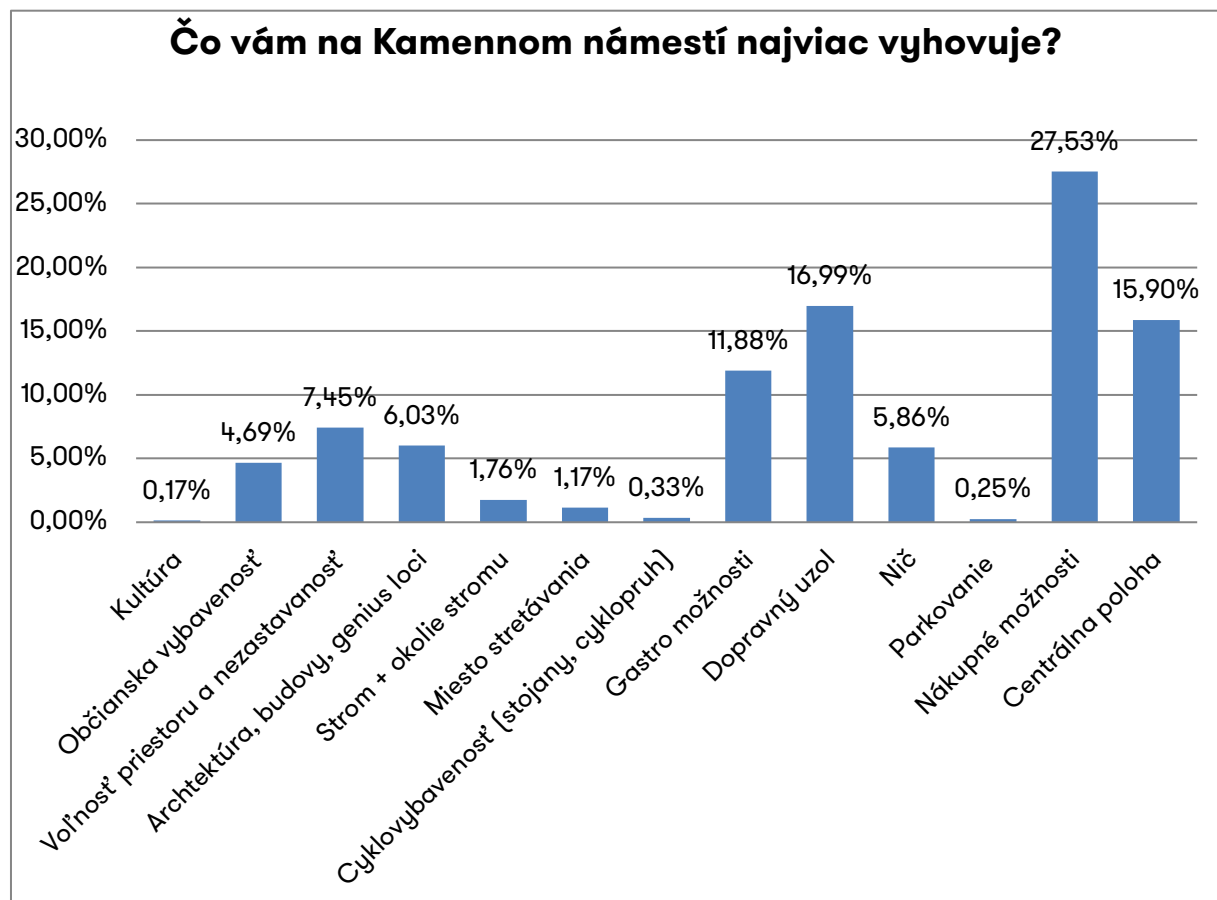
---

⁸ Je však potrebné zvýrazniť, že nie všetci respondenti uviedli odpoveď na každú otázku, a teda základ z ktorého vychádzajú podiely sa mení, čo neumožňuje robiť plnohodnotné komparácie medzi otázkami.

4 Vnímanie Kamenného námestia a ako by sa malo zmeniť

Pri prvej otázke, ktorá sa zamerala na pozitívne stránky Kamenného námestia, spomenula viac ako desatina respondentov len štyri oblasti (viď graf č. 6). Až takmer **30 % respondentov (329 osôb) uviedlo, že im na námestí vyhovujú nákupné možnosti**. Približne 17 % opýtaných poukázalo na to, že námestie je dopravným uzlom a 16 %, že jeho výhodou je centrálna poloha. Takmer 12 % zas spomenulo gastronomické možnosti.

Graf č. 6: Pozitíva Kamenného námestia

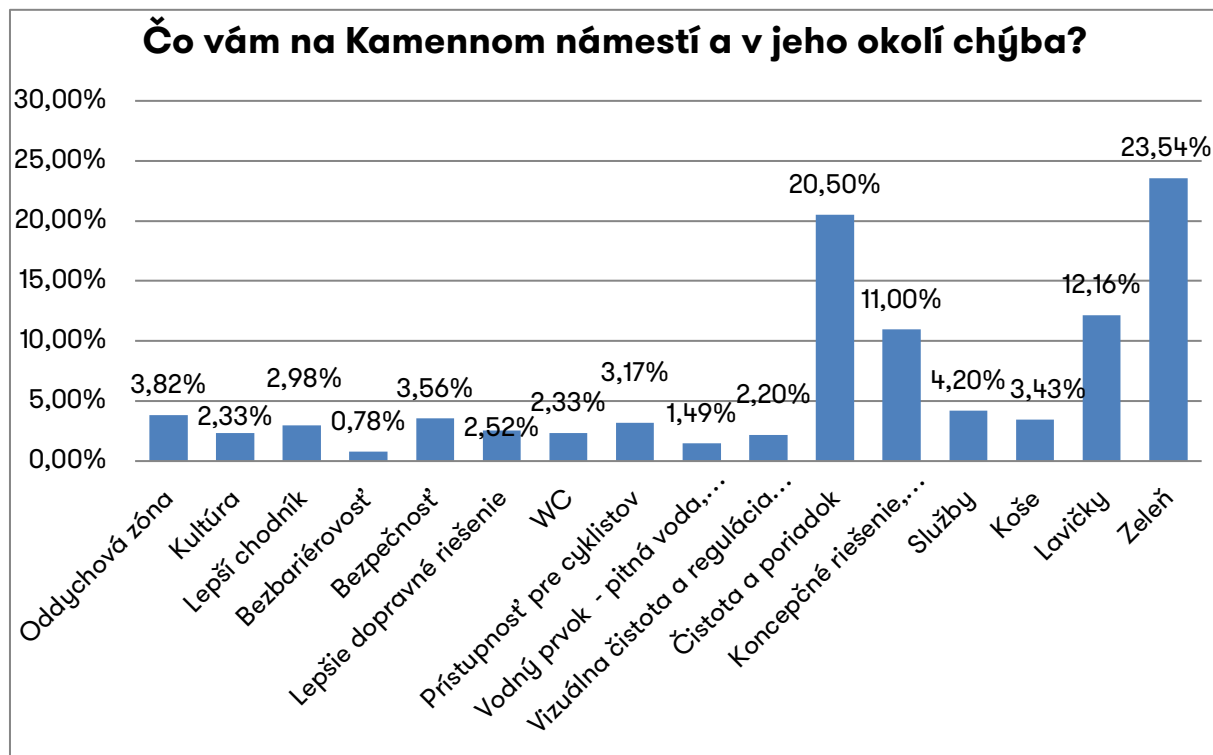

Zdroj: Autori

Otázka, čo chýba na Kamennom námestí, priniesla veľké množstvo pestrých odpovedí (viď graf č. 7). **Viac ako pätina respondentov uviedla, že im tam chýba zeleň, ale aj čistota a poriadok.** Niečo vyše desatiny opýtaných spomenulo lavičky, či viac abstraktne koncepčné riešenie, architektonický zásah a mestský charakter priestoru. Okolo 4 % opýtaných (60 osôb) uviedlo služby, oddychovú zónu a bezpečnosť.

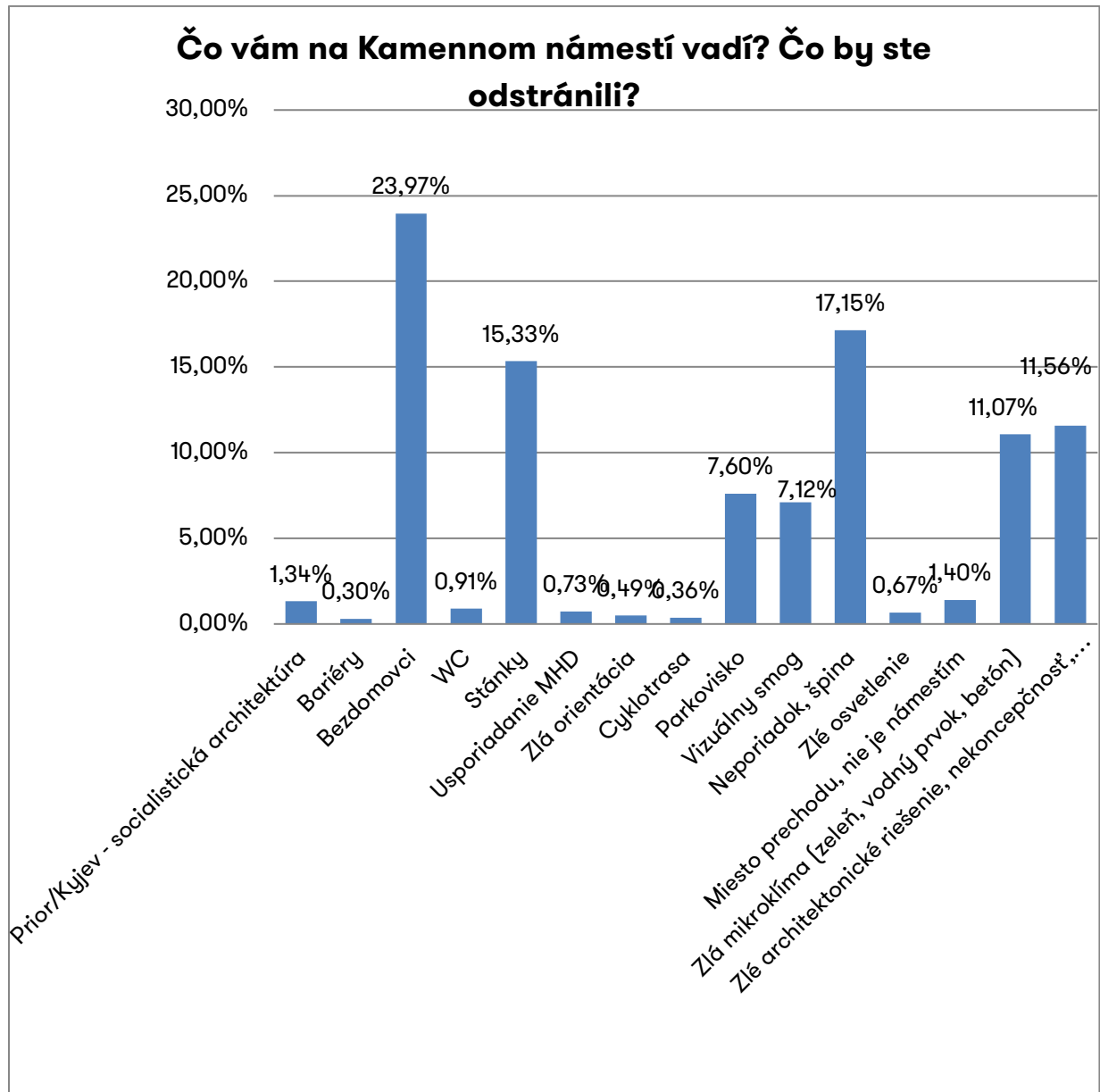
Graf č. 7: Čo chýba na Kamennom námestí

Zdroj: Autori

V takmer **každej štvrtnej odpovedi pri otázke, čo respondentom vadí v priestore Kamenného námestia uviedli bezdomovcov** (viď graf č. 8). Následne skoro pätina opýtaných (282 osôb) spomenula neporiadok a vyše 15 % stánky. Viac ako desatina respondentov ešte uviedla, že im prekáža zlé architektonické riešenie, nekonceptnosť a použitie nekvalitných materiálov, či zlá mikroklíma.

Graf č. 8: Čo prekáža na Kamennom námestí

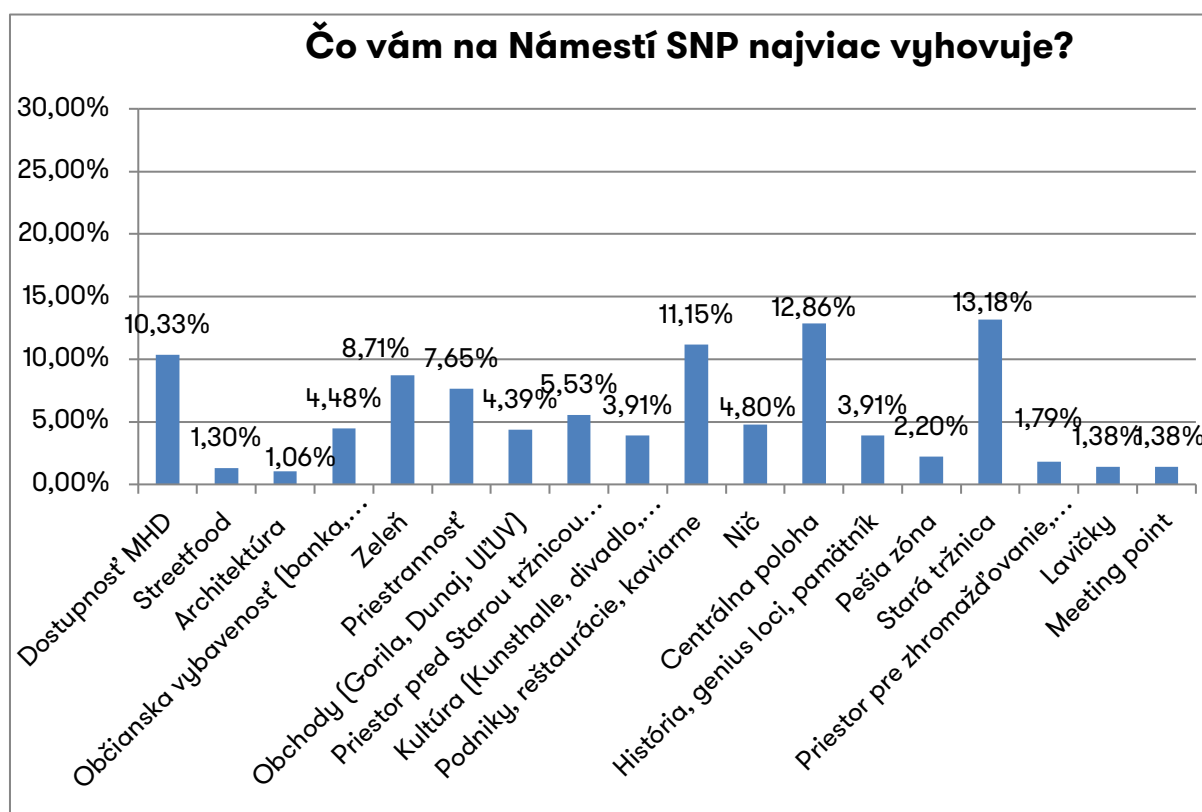

Zdroj: Autori

5 Vnímanie Námestia SNP a ako by sa malo zmeniť

Vyššie 13 % opýtaných (162 osôb) uviedlo, že im **na Námestí SNP najviac vyhovuje Stará tržnica** (viď graf č. 9). Ďalších 5,5 % (68 osôb) spomenulo priamo priestor pred Starou tržnicou. Viac ako desatina respondentov okrem toho považovala ako výhodu centrálnu polohu, podniky, reštaurácie a kaviarne, či dostupnosť mestskej hromadnej dopravy. Na rozdiel od Kamenného námestia, kde respondenti upozorňovali na nedostatok zelene, pri Námestí SNP sa v 9 % vyzdvihla ako prednosť.

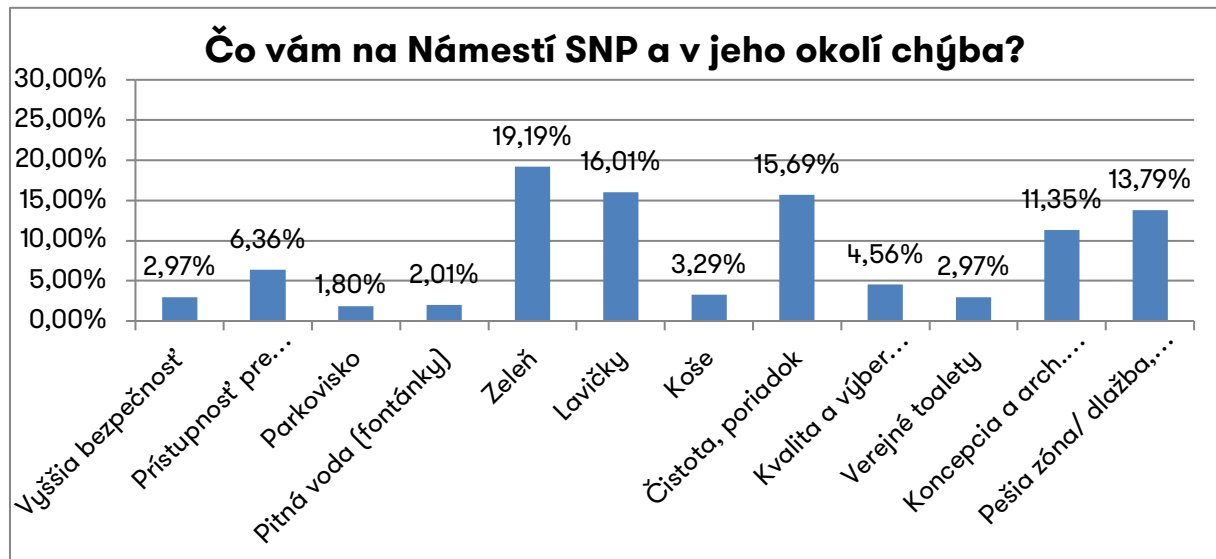
Graf č. 9: Pozitíva Námestia SNP

Zdroj: Autori

Možno paradoxne, v nadväznosti na spomenuté pozitíva, sa najčastejšie, a to **až v takmer v pätine odpovedí (181 osôb) uvádzalo, že na Námestí SNP by malo byť viac zelene** (viď graf č. 10). Druhá najčastejšia odpoveď bola lavičky a následne čistota a poriadok. Vo viac ako desatine prípadov sa poukazovalo na to, že na námestí chýba pešia zóna, resp. širšie chodníky, či koncepcia a architektonické riešenie.

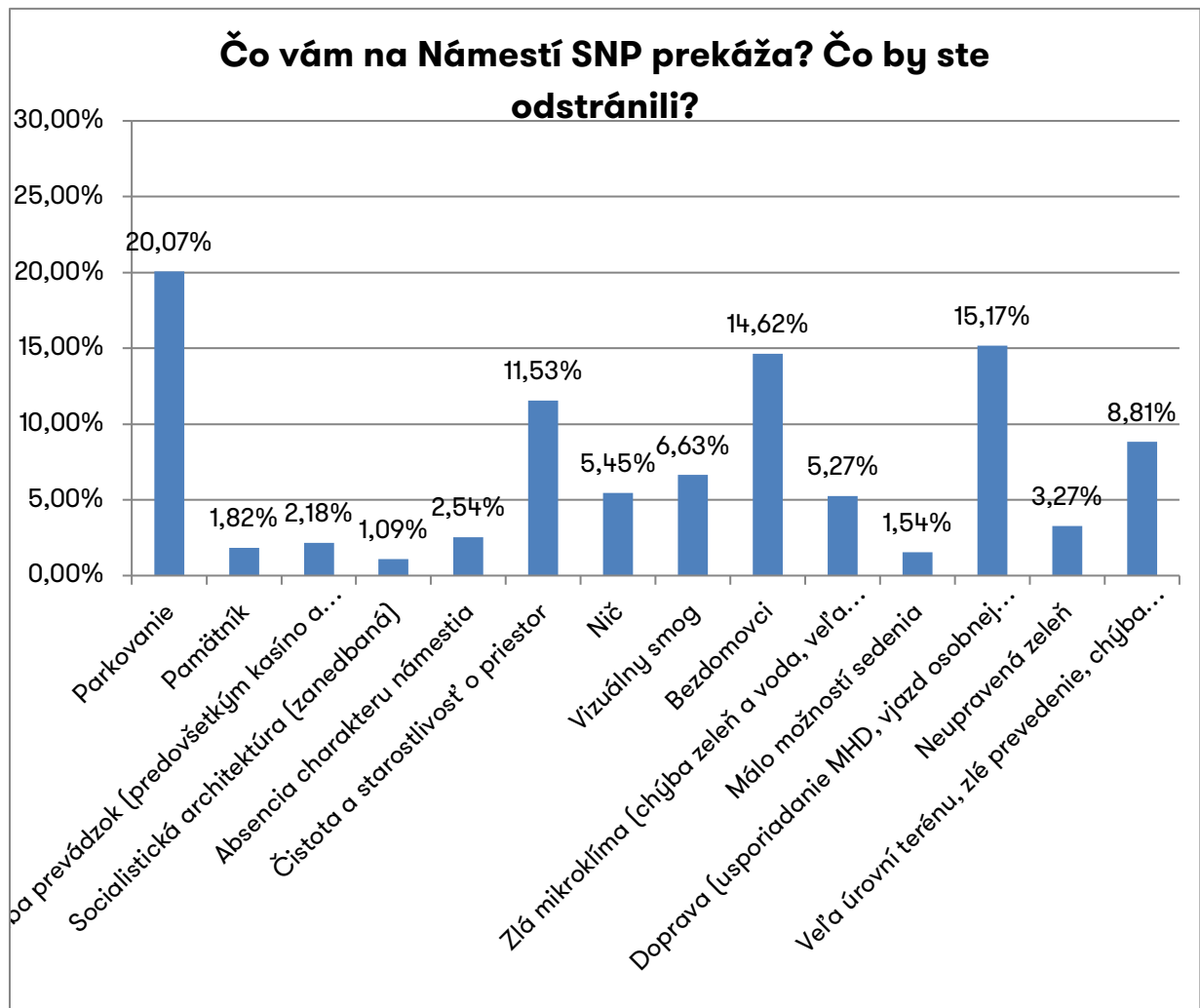
Graf č. 10: Čo chýba na Námestí SNP

Zdroj: Autori

Až pätina respondentov sa vyjadrila, že im na Námestí SNP prekáža parkovanie (viď graf č. 11). Približne 15 % poukázalo na dopravu, a to najmä na usporiadanie mestskej hromadnej dopravy a vjazd osobnej dopravy, ako aj na bezdomovcov. Potom viac ako desatina opýtaných spomenula aj nedostatky v čistote a starostlivosti o verejný priestor.

Graf č. 11: Čo prekáža na Námestí SNP

Zdroj: Autori

6 Záver

V mesiacoch júl až október 2017 sa v dotazníkovom prieskume zameranom sa Kamenné námestie a Námestie SNP vyjadrilo celkom 1087 osôb. 53 % respondentov tvorili muži a 47 % ženy. Takmer polovica opýtaných mužov, ako aj žien, bola vo vekovej kategórii od 25 do 34 rokov. Väčšina opýtaných ďalej uviedla, že žije v Bratislave celý život, resp. viac ako 16 rokov.

Pri odhade frekvencie návštev Kamenného námestia alebo Námestia SNP najviac - vyše 40 % respondentov odhadlo, že tam chodia párkrát týždenne, takmer 30 % párkrát za mesiac a štvrtina denne. Najčastejšie sa respondenti na námestia dostávajú pešo alebo mestskou hromadnou dopravou (vyše 70 %).

Najviac, až takmer 70 % opýtaných pri svojej odpovedi uviedlo, že sa na námestia chodia stretávať s ľuďmi. Túto možnosť najčastejšie označili ako muži (375; 65 % všetkých mužov), tak aj ženy (367; 71 % všetkých žien). Následne skoro 60 % opýtaných uviedlo, že tam chodia kvôli nákupným možnostiam alebo tade len prechádzajú. Zaujímavosťou je, že pre ženy bola po stretávaní sa s ľuďmi druhá najčastejšia odpoveď nákupy (340; 66 % zo všetkých žien) a pri mužoch, že námestiami iba prechádzajú (361; 63 % všetkých mužov).

V prvej časti dotazníka venujúcej sa názoru respondentov na Kamenné námestie a Námestie SNP v rôznych oblastiach na škále 1-4 (1 predstavovala súhlas s výrokom a 4 nesúhlas) boli najvýraznejšie odlišnosti medzi územiaми zaznamenané pri dopytovaní sa na poriadok a čistotu a na bezpečnosť. Ako sa ukázalo pri Kamennom námestí, viac ako 90 % respondentov uviedlo, že nesúhlasia alebo skôr nesúhlasia s výrokom, že na tomto námestí je čisto a poriadok, zatiaľ čo pri Námestí SNP to takto vnímalo menej ako 60 % respondentov. Pri Kamennom námestí iba menej ako polovica respondentov súhlasila alebo skôr súhlasila s výrokom, že sa tam cítia bezpečne, zatiaľ čo pri Námestí SNP to tak vyhodnotilo viac ako 80 % opýtaných.

V poslednej, najrozsiahlejšej časti boli podrobne rozanalyzované názory respondentov jednotlivo na Kamenné námestie a Námestie SNP prostredníctvom troch otvorených otázok na to: 1) čo im najviac vyhovuje, 2) čo im chýba a 3) čo im vadí a čo by odstránili.

Pri prvej otázke, ktorá sa zamerala na pozitívne stránky Kamenného námestia spomenulo až takmer 30 % respondentov (329 osôb), že im na námestí vyhovujú nákupné možnosti. Otázka čo chýba na tomto námestí, priniesla veľké množstvo rôznorodých reakcií, no viac ako pätina respondentov sa zhodla, že postrádajú zeleň, ako aj čistotu a poriadok. V takmer každej štvrtej odpovedi pri otázke, čo respondentom vadí v priestore Kamenného námestia uviedli bezdomovcov.

Vyše 13 % opýtaných (162 osôb) spomenulo, že im na Námestí SNP najviac vyhovuje Stará tržnica a ďalších 5,5 % (68 osôb) zas súvisiaci priestor pred Starou tržnicou. Najviac,

takmer pätina respondentov poukázala vo svojej odpovedi (181 osôb) na to, že na námestí chýba zeleň. Pri otázke, čo respondentom najviac prekáža sa najčastejšie, a to v päťtine prípadov, vyskytla odpoveď parkovanie.

Výsledky prieskumu naznačujú, že napriek tesnej blízkosti oboch námestí, nie sú verejnosťou automaticky chápané ako jednotné verejné priestranstvo. Poukazujú na rôzne pozitíva a nedostatky uvádzané v súvislosti s týmito námestiami, ale najmä ich odlišné hodnotenie v takých oblastiach, ako je napríklad poriadok a čistota či bezpečnosť.

Zdroje

Bishop, G. F. (1987). Experiments with the middle response alternative in survey questions. *Public Opinion Quarterly*, 51, Str.: 220–232

Kalton G., Roberts J., Holt D. (1980): The effects of offering a middle response option with opinion questions, *The Statistician*, 1980, vol. 29, Str.: 65-78

Kendall, L. (2008): The conduct of qualitative interview: Research questions, methodological issues, and researching online. V: J. Coiro, M. Knobel, C. Lankshear & D. Leu (Eds.), *Handbook of research on new literacies*. New York: Lawrence Erlbaum Associates. Str.: 133-149

Kieruj, N., D., Moors, G. (2010): Variations in Response Style Behavior by Response Scale Format in Attitude Research, *International Journal of Public Opinion Research*, Volume 22, Issue 3, 1 October 2010, Str.: 320–342

Ministerstvo vnútra (2017): Spúšťame národný projekt Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík, 10. 05. 2017, dostupné na: http://www.minv.sk/?_np_participacia_aktuality&sprava=spustame-narodny-projekt-podpora-partnerstva-a-dialogu-v-oblasti-participativnej-tvorby-verejnych-politik

O’Muircheartaigh C., Krosnick J.A., Helic A. (2000): Middle alternatives, acquiescence, and the quality of questionnaire data , 2000, Harris Public Policy, The University of Chicago

Oppenheim, A. N. (1992): *Questionnaire design, interviewing, and attitude measurement*. New York City: St. Martin's Press

Schuman, H., G. Kalton (1985): “Survey methods.” V: *The Handbook of Social Psychology*. 3rd ed., ed. G. Lindzey and E. Aronson. New York: Random House. Str.: 635-697

Si S.X., Cullen J.B. (1998): Response categories and potential cultural bias: Effects of an explicit middle point in cross-cultural surveys, *International Journal of Organizational Analysis*, 1998, vol. 6, Str.: 218-230